

ДАЛИ Е СОСЕМ АВТЕНТИЧЕН ТЕКСТОТ ОД
ARIST. POET. VII (1450b 35—1451a 6)

Во средината на VII-та глава на Поетиката се наоѓа горе означениот текст кој гласи: "Ἐτι δ' ἐπεὶ τὸ καλὸν καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα ὃ συνέστηκεν ἐκ τινῶν, οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν· τὸ γὰρ καλὸν ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστὶ, διὸ οὔτε πάμμικρον ἂν τι γένοιτο καλὸν ζῶον (συγχεῖται γὰρ ἢ θεωρία ἐγγύς τοῦ ἀναισθητοῦ χρόνου γινομένη) οὔτε παμμέγεθες (οὐ γὰρ ἅμα ἢ θεωρία γίνεται, ἀλλ' οἴχεται τοῖς θεωροῦσι τὸ ἐν καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῆς θεωρίας, οἷον εἰ μυρίων σταδίων εἴη ζῶον)· ὥστε δεῖ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ἔχειν μὲν μέγεθος, τοῦτο δὲ εὐσύνοπτον εἶναι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δ' εὐμνημόνευτον εἶναι. — Делот од текстот што се однесува на изразот ἀναισθητοῦ χρόνου (1450b 40) беше предмет на разгледување во мојата студија „Белешки кон текстот на Аристотеловата Пoesика“, Ж. А. XI (1961) стр. 272—273, кај што покажав дека во зборот χρόνου можеби се работи за грешка на преписувачот место автентичното τόπου, врз кое можел некој схолијаст подоцна да го додаде глосемот χώρου (синоним за Арист. τόπου), што преписувачот го прочитал и преписал како χρόνου.

Меѓутоа, во почетокот на горниот текст се наоѓа незавршена реченицата што започнува со протазата ἔτι δ' ἐπεὶ. . . а ја нема нигде аподозата — главната реченица. Ова не го имал забележено никој ни пред ни по Ж. Арди¹. Укажувањето на Ж. А. Арди на сличниот случај од крајот на IX-та глава е добар пример и прилог, зашто и тоа место не било проблематично за сите филолози-изучувачи и издавачи на Аристотеловата Поетика, иако уште Г. Херман во своето издание од 1802. имал забележено дека во реченицата (1452a 1—4) ја нема аподозата. Во мојата погоре спомнатата студија од 1961. година (стр. 274—276) јас сум се задржал на вопросниот текст и мислам дека сум успеал да го „излекувам“ тоа оштетено место така што сум ја открил аподозата поправајќи ги со конјектура погрешно прочитаните зборови од првиот издавач и преписувач на Поетиката. Не ќе биде депласирано ако го донесеме и овде, заради споредба, спомнатото место од IX-та глава (1450a 1—4): 'Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τελείας ἐστὶ πράξεως ἢ μίμησις ἀλλὰ καὶ φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν, ταῦτα δὲ γίνεται καὶ μάλιστα [καὶ μᾶλλον] ὅταν

¹ J. Hardy, Aristote. *Poétique*², Paris „Les Belles Lettres“ — 1952, p. 40, во забелешката под текстот: „(2) Dans cette période hérissée de parenthèses, une proposition consécutive (ὥστε. . .) remplace à l'apodose la proposition principale attendue après la causale ἐπεὶ. . . : cf. la fin du chapitre 9“).

γένηται παρὰ τὴν δόξαν δι' ἄλληλα. — Зал протазата ἐπεὶ δὲ... во таква формулација, ја нема аподозата, зашто сфрзникот δὲ, всушност, и од ταῦτα δὲ γίνεται... прави само 2. дел одн. продолжение на протазата. На тоа место јас видов дека некој препишувач го имал погрешно прочитано автентичниот Арист. текст δεῖ γίνεσθαι како δὲ γίνεται, а κατ' ἀνάγκην како καὶ μάλιστα. Првите три Арист. зборови се само малку изменети, зашто е познато мешањето на δεῖ со δῆ, διὰ и δέ, како и на κατ(ά) со καί, а ни замената на γίνεσθαι со γίνεται, во ваков текст, не е тешка. Потешко е да се сфати како било заменето ἀνάγκην со μάλιστα. Но тука можело да има поголемо оштетување во првобитниот Арист. текст, што се гледа и од речиси повторениот израз καὶ μᾶλλον, кој може да претставува навистина автентичен текст, иако повеќето издавачи и изучувачи на Поетиката го сметале за неавтентично и го атетирале како такво ставајќи го во четвртести загради „[μᾶλλον]“. Со мојата конјектура ταῦτα δεῖ γίνεσθαι κατ' ἀνάγκην <ταῦτα>, καὶ μᾶλλον ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν δι' ἄλληλα... местото станува сосем јасно и од смислова и од синтактична и стилистичка страна, како што може да се види и од мојата погоре цитирана расправа.

Но да се вратиме на 7-та глава. Како што за IX-та глава ни помогна забелешката на Г. Херман, така и овде ни помага многу Ж. Ардѝ со приведената забелешка во мојата фуснота 1. — Мене ми се чини дека отсутноста на аподозата и овде може да биде само привидна и не можам да се согласам со мислењето на Ж. Ардѝ дека аподозата треба да се бара во консеквтивната реченица што започнува со ὥστε... (1451a 3—6); всушност таа се крие во погрешно предаден дел од вопросниот текст. Може човек да помисли дека грешката се содржи во релативното ὃ меѓу πρᾶγμα и συνέστηκεν. Ако се изостави тој збор, со што се проширува протазата чиј главен дел, во таква формулација, би бил следниот текст οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ εἶναι, протазата би завршувала со συνέστηκεν ἐκ τινῶν а во οὐ μόνον... би ја имале аподозата и со тоа сложената реченица што започнува со ἔτι δ' ἐπεὶ... би била полна. — Меѓутоа, ми се чини веројатно и едно друго решение, ако се согласиме дека релативното ὃ меѓу πρᾶγμα и συνέστηκεν можело да биде автентично. Тоа друго решение го гледам во можноста да бил погрешно прочитан делот δ' ἐπεὶ во почетокот на вопросниот текст кој во првобитниот Аристотелов оригинал можел да гласи δὲ πᾶν и со тоа да немало во почетокот на реченицата протазата што започнува со δ' ἐπεὶ, ами само една проширена (разгранета) проста реченица, при што релативната реченица ὃ συνέστηκεν ἐκ τινῶν служела само како објаснение на πρᾶγμα одн. ζῶον. — И во едниот и во другиот случај би имале веројатни решенија, само што е тешко да се каже кое е поверојатно и кое од двете претставува автентичен Арист. текст. Отпрвен и мене ми се чинеше дека второво е поверојатно, а сега мислам дека е првото.

Ере го на крајот поправениот текст во предложените две варијанти:

I) Ἔτι δ' ἐπει τὸ καλὸν καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα [δ] συνέστηκεν ἔκ τινων, οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν.

II) Ἔτι δὲ πᾶν τὸ καλὸν καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα ὁ συνέστηκεν ἔκ τινων οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν.

Скопје.

М. Д. Петрушевски.

R É S U M É

M. D. Petruševski: LE TEXTE D'ARISTOTE, *POÉT.* 1450b 35—1451a 6 EST-IL ENTIÈREMENT AUTHENTIQUE?

Le texte en question se trouve cité à la page 209 ci-dessus. Partant de la constatation de J. Hardy (*Aristote, Poétique*², Paris „Les Belles Lettres” 1952, p. 40, n. 2) que la proposition consécutive ὥστε... (1451 a 3—6) remplace à l'apodose la proposition principale attendue après la causale ἐπει..., l'auteur de l'article précédent arrive à la conclusion que tous les mots du texte cité ne sont pas authentiques. Il suppose une faute de copiste dans δ' ἐπει au lieu de δὲ πᾶν; dans ce cas on ne pourrait pas parler d'une protase et d'une apodose et il n'y aurait qu'une proposition indépendante élargie. L'autre possibilité de voir une faute de copiste serait dans le cas du pronom relatif ὁ entre πρᾶγμα et συνέστηκεν: si le relatif ὁ n'était pas authentique, la protase se terminerait avec συνέστηκεν ἔκ τινων et l'apodose commencerait par οὐ μόνον ταῦτα τεταγμ. et finirait par ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν; voir les deux solutions possibles citées ci-dessus.

EPICURUS' SHIPWRECK

Plutarch, *Non posse suaviter vivi sec. Epicurum* 1090 Ε ὄχλων δὲ θυμοὺς καὶ ληιστῶν ὀμότητας καὶ κληρονόμων ἀδικίας, ἔτι δὲ λοιμοὺς ἀέρων καὶ † θάλασσαν εὐβραχικήν, †¹ ὑφ' ἧς² Ἐπίκουρος ὀλίγον ἐδέησε καταποθῆναι πλέων εἰς Λάμψακον, ὡς γράφει, τί ἂν λέγοι τις;

Read: θάλασσαν εὐκρυ>βρα<στ>ικήν, „the wide-boiling sea“ (cf. εὐρυδίνης Ἄλφρος, „wide-eddying“, Bacchylides 3 6 and 5.38). βραστικός (= βραστερός) means: ὁ ταχέως καὶ εὐκόλως βράζων (D. Demetrios' Μέγα Λεξικόν, s. v.).

University of Illinois.

M. Marcovich.

¹ εὐβραχικήν X (= Marc. 250 s. XI) εὐβράχικην α (= Ambros. C 126 inf. [859] A. D. 1294—95) : ἐρίβρυχον Reiske, ἐπιβρύχην Bi none : ἐιβραστήν Rasmus : εὐβρακτὴν Apelt : ἐμβρόντητον ci. Pohlenz : Εὐβροῦκην Post : θαλάσσης σήραγγας Usener : θαλάσσης ἄμπωτων Einarson et Dc Lacy (Loeb, 1967).

² ἧς B (= Paris. 1675 s. XV) : αἷς X α.